

Populatie en de verspreiding van taalverandering

door Julie NIJS

Abstract

The morphosyntactic structure of languages largely depends on the demographic structure of the speech community. Larger languages in high-contact communities tend to be morphologically less complex. Complex morphology is harder to acquire for adults, so morphology tends to become simpler with the increasing proportion of L2 speakers. Differences in morphosyntactic complexity are the result of diachronic processes, so the propagation of these processes should occur more rapidly in cities with a larger population, since the growth of cities is often due to immigration, yielding an influx of L2 learners. This hypothesis is tested on two alternations in the recent history of Dutch: the deflection of *veel* and the hortative alternation. For both changes I build a logistic regression model with the change as the dependent variable and time as the independent variable in interaction with the population size. The results for the hortative alternation indicate that language change is indeed faster in larger cities compared to smaller towns. However, the deflection of *veel* does not confirm this.

INLEIDING

Taalverandering vloeit niet enkel voort uit taalinterne factoren, maar ook uit taalexterne factoren, zoals populatiestructuur. De demografische structuur van een sprekersgemeenschap heeft een invloed op de morfosyntactische structuur van een taal. Talen met een grote sprekersgemeenschap en veel taalcontact zijn op morfosyntactisch vlak minder complex dan talen met een kleine sprekersgemeenschap en weinig taalcontact (Lupyan & Dale 2010). Hierbij is het aandeel tweedetaalverwerwers in de gemeenschap een doorslaggevende factor. Volwassen taalgebruikers hebben namelijk meer moeite met het verwerven van complexe morfologie. Als deze groep sprekers voldoende groot is, oefent ze selectiedruk uit op de taal, die dan morfologisch eenvoudiger wordt (Dale & Lupyan 2012; Bentz & Winter 2013).

Als dit scenario klopt, dan zou het diachrone verloop van de morfologische vereenvoudiging, of ‘deflexie’, zich naar verwachting sneller moeten voltrekken in meer bevolkte en verstedelijkte gebieden. Historisch gezien is urbanisatie en stedelijk groei het gevolg van immigratie, eerder dan van natuurlijke aanwas (zie Howell 2006: 208). Steden zijn bovendien plekken waar veel taalcontact mogelijk is dankzij zogenaamde ‘weak ties’ (Milroy & Milroy 1985), wat ook taalverandering aanjaagt.

In dit artikel wordt de hypothese getest dat taalverandering sneller verloopt in steden dan op het platteland. Deze hypothese wordt getest op twee alter-

nanties die elk een morfologische vereenvoudiging inhouden: de deflexie van *veel* en de hortatiefalternantie. Op basis van C-CLAMP (Piersoul, De Troij & Van de Velde 2021) en bevolkingsaantallen uit het jaar 1850 (De Vries 1948; Chandler 1987; Bairoch, Batou, Chèvre 1988; Mitchell 1998) worden twee datasets opgesteld, één per alternantie. Om een vergelijking te kunnen maken tussen het platteland en de steden worden de datasets opgesplitst in drieën, gebaseerd op populatiegrootte. Vervolgens wordt per alternantie een logistisch regressiemodel gemaakt met de variant als de afhankelijke variabele en het jaar als predictor in interactie met de populatiegrootte.

1. LITERATUURSTUDIE

1.1. Taalverandering door taalcontact

Hoewel zowel de rol van taallerende kinderen (Andersen 1973) als de rol van sociale factoren (Labov 1972: 1–41) in taalverandering breed erkend is, laat de recente literatuur een trend zien om vooral ruim baan te geven aan de rol van taalcontact (Thomason 2003: 687; Drinka 2010: 342; 2017). Er zijn op elk niveau van de taal voorbeelden te vinden van contactsituaties waarbij sprekers van de ene taal eigenschappen overnemen van de andere taal. Op het niveau van de fonologie is bijvoorbeeld de eerste Germaanse klankverschuiving waarschijnlijk te wijten aan substraatinvloeden van niet-Indo-Europese talen (Feist 1932: 252). Op morfologisch vlak is er in het Welsh de ontleening van het meervoud op *-s* vanuit het Engels (Harris & Campbell 1995: 128). Een voorbeeld van een syntactische verandering door taalcontact is de comparatiefconstructie in het Pipil die ontleend is uit het Spaans (Harris & Campbell 1995: 147).

Er zijn historisch gezien dus genoeg voorbeelden te vinden van taalveranderingen die gedreven zijn door taalcontact. Taalverandering door taalcontact moet niet uitsluitend voortkomen uit ingrijpende historische gebeurtenissen zoals invallen, oorlogen of overheersingen. Taalverandering kan ook het gevolg zijn van taalcontact door veranderingen in de samenstelling van de sprekersgemeenschap in het algemeen. Lupyán en Dale (2010) tonen aan dat factoren zoals het aantal sprekers, de geografische verspreiding van de taal en de mate van taalcontact een invloed hebben op de morfologische complexiteit van de taal. Grotere talen met meer sprekers, zoals het Engels of het Mandarijn, zijn morfologisch minder complex, terwijl talen gesproken in kleine taalgemeenschappen met minder taalcontact net morfologisch complexer zijn. Talen met een groter aantal sprekers compenseren hun gebrek aan inflectionele morfologie door lexicale strategieën toe te passen om evidentialiteit, negatie, aspect en bezit uit te drukken. Trudgill (2004: 306) toonde eerder al aan dat morfosyntactische complexiteit beter bewaard blijft in kleinere talen

met weinig taalcontact en hechte sociale netwerkstructuren. Ook Sinnemäki (2008, 2009) stelde vast dat in een sample van 50 talen argumentmarkering minder complex is in die talen met een groter aantal sprekers.

De bepalende factor blijkt de proportie tweedetaalverwervers in de taalgemeenschap te zijn (Dale & Lupyán 2012; Bentz & Winter 2013). Complexe morfologie is moeilijker om te verwerven voor volwassenen. Wanneer het aandeel volwassen taalverwervers groter wordt, daalt de morfologische complexiteit van de taal in het voordeel van de volwassen taalverwervers.

1.2. De verspreiding van taalverandering

Milroy & Milroy (1985) verklaren de verspreiding van taalverandering aan de hand van zogenoemde ‘weak ties’ of zwakke banden en ‘strong ties’ of sterke banden. Het verschil tussen zwakke banden en sterke banden is min of meer hetzelfde als het verschil tussen kennissen en hechte vrienden of familie. Het gaat daarbij om de mate waarin personen nauw contact met elkaar onderhouden. Sterke banden zorgen voor lokale cohesie, maar globaal genomen voor verdeeldheid. Wanneer er informatie of taalverandering wordt uitgewisseld tussen mensen via een sterke band, dan blijft deze informatie telkens binnen dezelfde groep circuleren.

Het idee is dat informatie vooral verspreid geraakt via zwakke banden, want het zijn net deze banden die ervoor zorgen dat mensen van verschillende groepen met elkaar in contact staan. Op deze manier wordt er informatie uitgewisseld tussen groepen en geraakt de informatie uiteindelijk verspreid over een groter deel van de populatie. Beide soorten banden zorgen dan samen voor taalverandering: de sterke banden zorgen dat een talige innovatie ingang vindt binnen een groep en de zwakke banden zorgen ervoor dat de verandering zich verspreidt tussen groepen en op die manier doorheen de gehele populatie. Taalverandering gaat dus snel op plaatsen waar de bevolking met elkaar in verband staat via zwakke banden en traag op plaatsen waar de bevolking met elkaar in verband staat via sterke banden.

1.3. Taalverandering in steden

De factoren die de snelheid van taalverandering stimuleren, zijn prominent aanwezig in steden. Steden zijn typisch plekken die een groot aantal mensen van diverse achtergronden aantrekken vanwege de veelheid aan woon- en werkgelegenheden die ze bieden. De bevolkingstoename van een stad is dus vaak niet enkel te wijten aan de natuurlijke groei van de bevolking, maar ook aan immigratie. Immigratie mag hier opgevat worden in de brede zin. Het hoeft niet enkel te gaan om mensen die een compleet andere taal spreken verschillend van de sprekersgemeenschap waarin ze terecht komen. Een stad

trekt evengoed mensen vanuit het omliggende platteland aan die het dialect van hun streek met zich mee nemen. Immigratie leidt dus niet enkel tot een toename in het aantal tweedetaalverwervers, maar tot een grotere linguïstische diversiteit in het algemeen.

Ook vanuit de optiek van zwakke en sterke banden (Milroy & Milroy 1985; Taeldeman 1999: 284; Howell 2006: 208; Carroll et al. 2012: 165-166) zijn steden met hun heterogene populatie broeihaarden van taalverandering. Het vergt veel moeite en inzet om sterke banden te creëren en te onderhouden. Dit zorgt er dan voor dat in een grote (en heterogene) populatie er meer zwakke banden zijn dan sterke banden. Zwakke banden ontstaan namelijk veelvuldig in situaties met een hoge hoeveelheid aan sociale onstabieliteit en mobiliteit (Milroy & Milroy 1985) en net die factoren zijn veelvuldig aanwezig in steden onder andere dankzij migratie, werkgelegenheid etc. Het verband tussen steden en taalverandering komt verder nog naar voren in studies zoals die van Labov (2001: 285) en Goossens (1981: 29) voor het Nederlands, waarin blijkt dat taalvarianten zich van stad tot stad verspreiden, terwijl het tussenliggende platteland de variant niet overneemt.

1.4. Casestudy veel

Om de hypothese te testen dat taalverandering sneller verloopt in stedelijke gebieden, heb ik twee binaire taalveranderingen bekeken: de deflexie van *veel* (Ruys 2017) en de hortatiefalternantie met *laten* (Van de Velde 2017: 68–72). De keuze voor deze twee alternanties berust op het feit dat beide alternanties voor het Nederlands goed gedocumenteerd zijn en dat het zeker is dat ze hebben plaatsgevonden.

De deflexie van *veel* past binnen de algemene tendens tot deflexie in het Nederlands die al sinds de middeleeuwen aan de gang is (Van der Horst 2008: 142–144) en houdt dus een vereenvoudiging in op het vlak van de morfologie: *veel* congrueert niet langer conform de complexe regels voor adjectiefverbuiging. Die regels gaan als volgt (Haeseryn et al. 1997: 404–406; Van de Velde & Weerman 2014):

- (1) predicatief gebruik: geen inflectie
dat boek is moeilijk
- (2) attributief gebruik: inflectie
het moeilijke boek
- (3) attributief gebruik + onzijdig enkelvoud met onbepaald lidwoord:
geen inflectie
een moeilijk boek

In sommige gevallen gedraagt *veel* zich conform deze regels (Van de Velde & Weerman 2014):

- (4) veel/*vele ongenoegen (attributief + onbepaald onzijdig enkelvoud)
- (5) het vele/*veel ongenoegen (attributief + bepaald)
- (6) de vele/*veel mensen (attributief + meervoud)

Er zijn echter ook situaties waarin zowel de vorm met als de vorm zonder inflectie mogelijk zijn (Van de Velde & Weerman 2014). Vergelijk:

- (7) in het gezelschap van vele mensen
- (8) in het gezelschap van veel mensen

Soms is de niet-geïnfecteerde vorm zelfs de enige mogelijkheid (Van de Velde & Weerman 2014):

- (9) veel/*vele rijst

Toch is het niet zo dat de enige mogelijke analyse is dat *veel* als adjectief afwijkt van de regels. Net zoals in b wordt *veel* na een lidwoord verbogen en is de afwezigheid van flectie hier ongrammaticaal (Van de Velde & Weerman 2014):

- (10) [_{NP} de_D vele_A mensen_N]
- (11) [_{NP} het_D vele_A ongenoegen_N]

De reden waarom *veel* zowel verbogen als onverbogen kan voorkomen wanneer er geen lidwoord aanwezig is, is omdat de structuur op twee manieren geïnterpreteerd kan worden. Ofwel kan *veel* op de positie van het lidwoord staan en blijft het onverbogen, zoals in (12), ofwel neemt *veel* de positie van het adjectief in en wordt het wel verbogen, zoals in (13) (Van de Velde & Weerman 2014).

- (12) [_{NP} veel_D mensen_N]
- (13) [_{NP} Ø_D vele_A mensen_N]

1.5. Casestudy hortatief

De hortatief drukt uit dat de spreker een bepaalde actie aanmoedigt of ontmoedigt. Voor een uitvoerige bespreking van de hortatiefalternantie in het Nederlands verwijs ik naar Van de Velde (2017: 68–72). Hier geef ik een overzicht van de belangrijkste aspecten van de verandering. De hortatief met *laten* is verwant aan de Engelse constructie met *let us*. In het Nederlands vertoont deze constructie een alternantie. Het werkwoord *laten* kan in beide versies van de alternantie gezien worden als een hulpwerkwoord. De oude variant combineert de vorm van de imperatief enkelvoud, *laat*, met de objectvorm van de

eerste persoon meervoud van het persoonlijk voornaamwoord, *ons* (14). De nieuwe variant combineert de meervoudsvorm, *laten*, met de subjectvorm van de eerste persoon meervoud van het persoonlijk voornaamwoord, *we* (15).

(14) Laat ons naar het park gaan.

(15) Laten we naar het park gaan.

De originele constructie is een imperatief van permissief *laten* met het voornaamwoord in de eerste persoon meervoud als de persoon die in geval van (14) toestemming krijgt, waardoor (14) dus gelezen kan worden als ‘sta ons toe om naar het park te gaan’. Beide lezingen zijn mogelijk, maar doorheen de tijd neemt de voorkeur voor de nieuwe lezing toe. De reden voor de objectvorm van het voornaamwoord wordt dan steeds minder transparant. Verder sluit de subjectvorm in de nieuwe variant beter aan bij andere modale hulpwerkwoorden die ook gecombineerd worden met een subject in de subjectsvorm (Van de Velde 2017: 68–72).

2. METHODOLOGIE: CORPUS EN BEVOLKINGSAANTALLEN¹

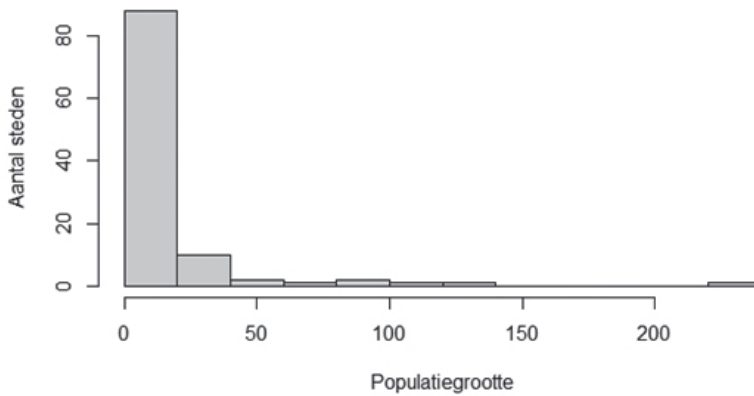
De twee alternanties werden getest op C-CLAMP (Piersoul, De Troij & Van de Velde 2021). Alle gevallen van *laten we* en *laat ons* en alle gevallen van *veel* of *vele* gevolgd door een substantief werden uit het corpus gehaald. Het C-CLAMP corpus bevat literaire en culturele tijdschriften geschreven in Nederland en België, zoals *De Gids*. Het is een omvangrijk corpus van 198.067.908 tokens en beslaat een tijdspanne van 1837 tot 1999. Voor dit onderzoek werd het deel vanaf 1850 gebruikt, omdat het corpus pas vanaf 1850 voldoende attestaties bevatte voor beide alternanties. Het interessante aan dit corpus is dat het naast titel en auteur ook metadata bevat over de auteur: waar en wanneer de auteur geboren en gestorven is. Zo is het mogelijk om een auteur te situeren in tijd en ruimte. Voor dit onderzoek werd er gebruik gemaakt van de geboorteplaats van de auteur. De achterliggende idee is dat de geboorteplaats de meeste impact heeft op de auteur omdat dat de plek is waar de auteur zijn eerstetaalverwerving heeft volbracht. Deze methode is niet volledig waterdicht: een auteur kan namelijk kort na zijn geboorte verhuisd zijn of kan tijdens zijn jeugd op meerdere plekken gewoond hebben. De keuze om te werken met de geboorteplaats is dus deels ook een pragmatische keuze.

De geboorteplaatsen werden vervolgens gekoppeld aan bevolkingsaantallen van 1850 (De Vries 1948; Chandler 1987; Bairoch, Batou, Chèvre 1988; Mitchell 1998). Zoals blijkt uit figuur 1 zijn er proportioneel veel meer kleine gemeenten dan middelgrote gemeenten of grote steden. Verder is er ook een

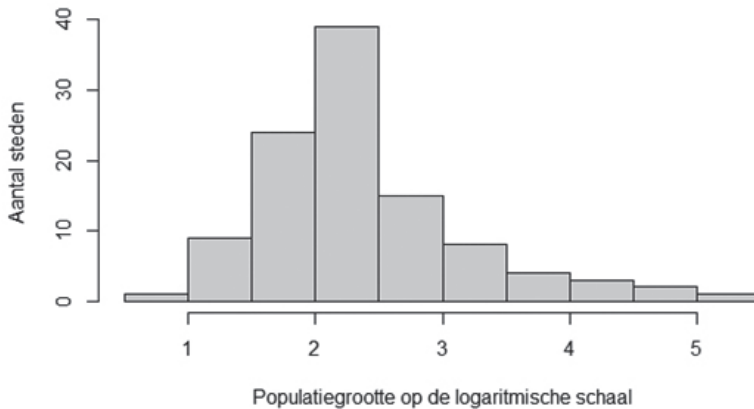
¹ De datasets en scripts kunnen geraadpleegd worden op GitHub: <https://github.com/julienijs/Speed-of-language-change-and-population> en Zenodo: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8379138>

groot verschil tussen de grootste stad (Amsterdam met 225.000 inwoners) en de tweede grootste stad (Brussel met 132.000 inwoners). Daarom werd er eerst een logtransformatie uitgevoerd op de bevolkingsaantallen (zie figuur 2). Het koppelen van de gegevens uit C-CLAMP aan de bevolkingsaantallen heeft twee datasets opgeleverd, één van de deflexie van *veel* en één van de hortatiefalternantie, met telkens de alternantie, de geboorteplaats en bijhorende loggetransformeerde bevolkingsaantallen.

Figuur 1: Histogram van het aantal steden per populatiegrootte (1 = 1000 inwoners).

Figuur 2: Histogram van het aantal steden per populatiegrootte op de logaritmische schaal.

Om na te gaan of taalverandering sneller verloopt in steden werden beide datasets opgesplitst in drieën volgens populatiegrootte (op de logaritmische schaal). De splitsing berust op even grote intervallen. Dit stelt ons in staat om een vergelijking te maken tussen de kleine gemeenten [0,69-2,27], de middelgrote gemeenten (2,27-3,84] en de grote steden (3,84-5,42]. Tabel 1 en 2 tonen de verdeling van de datapunten over de 3 groepen per dataset. Er zijn voor beide datasets minder datapunten voorhanden voor de groep met de kleine gemeenten. De verklaring hiervoor is dat de meeste auteurs die opgenomen zijn in het C-CLAMP corpus voornamelijk in steden geboren zijn (figuur 3).

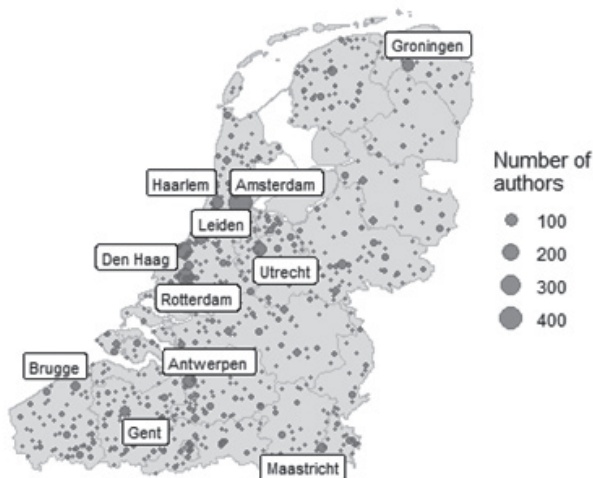
Tabel 1: Verdeling van de datapunten voor de deflexie van veel

	Klein	Middelgroot	Groot
Vele	71	511	523
Veel	33	175	178

Tabel 2: Verdeling van de datapunten voor de hortatiefalternantie

	Klein	Middelgroot	Groot
Laat ons	76	544	732
Laten we	50	262	335

Figuur 3: De geografische spreiding van het aantal auteurs in het C-CLAMP corpus (Piersoul, De Troij & Van de Velde 2021)

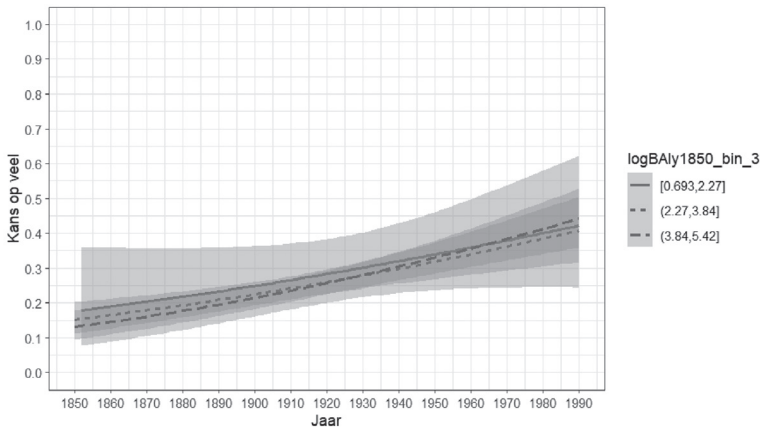
3. ANALYSE EN RESULTATEN

Variabelen:

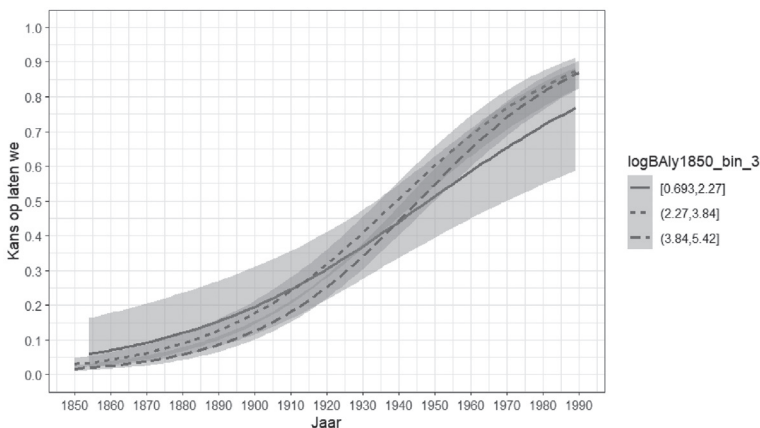
- Verandering (binair): *vele* of *veel/laat ons* of *laten we*
- Jaar (numeriek)
- Populatiegrootte (ternair): klein, middelgroot of groot

Voor elk van beide veranderingen heb ik een logistisch regressie model gemaakt met de verandering als de afhankelijke variabele en jaar als de onafhankelijke variabele in interactie met de populatiegrootte. Het model van de deflexie van *veel* toont geen significante verschillen in het verloop van de verandering bij de verschillende populatiegroottes (zie figuur 4). Het model van de hortatiefalternantie daarentegen geeft wel significante verschillen aan (zie figuur 5). De hortatiefalternantie voltrekt zich significant sneller in de middelgrote ($p < 0,1$) en de grote steden ($p < 0,05$) in vergelijking met de kleine gemeenten. De resultaten voor de hortatiefalternantie bevestigen de hypothese: deze taalverandering verloopt sneller in grote en middelgrote steden dan in de kleine gemeenten. De resultaten voor de deflexie van *veel* spreken het resultaat van de hortatiefalternantie niet tegen, maar bevestigen het ook niet.

Figuur 4: De deflexie van veel doorheen de tijd per populatiegrootte

Figuur 5: De hortatiefalternantie doorheen de tijd per populatiegrootte

CONCLUSIE

Op grond van het argument dat morfosyntactische complexiteit het resultaat is van diachrone processen die op hun beurt in gang gezet worden door taalcontact, heb ik naar het verloop van twee morfosyntactische vereenvoudigingen gekeken: de deflexie van *veel* en de hortatiefalternantie. De idee is dat deze twee taalveranderingen sneller zouden verlopen in steden. Steden staan namelijk bekend als de plekken bij uitstek waar taalcontact het vlotst verloopt door migratie in de brede zin en de veelheid aan ‘weak ties’ (Milroy & Milroy 1985) die daar voorkomen. De verwachting was dus dat de deflexie van *veel* en de hortatiefalternantie sneller zouden verlopen in grote steden dan op het platteland.

Om deze hypothese te testen werden de datasets opgesplitst in drie groepen op basis van de populatiegrootte: kleine gemeenten, middelgrote steden en grote steden. Per dataset werd er een logistisch regressiemodel getraind met de variant (oud of nieuw) als de afhankelijke variabele en het jaar als de onafhankelijke variabele in interactie met de populatiegrootte. Voor de hortatiefalternantie leverde dit het verwachte resultaat op: in grote en middelgrote steden voltrekt de verandering van *laat ons* naar *laten we* zich inderdaad sneller dan in de kleine gemeenten. Bij de deflexie van *veel* werden geen significante verschillen gevonden. Deze alternantie biedt dus geen bevestiging van de hypothese, maar ontkracht deze ook niet.

De uitkomst van dit onderzoek roept een aantal vragen op. Hoewel de case-study van de hortatiefalternantie de hypothese omtrent verstedelijking en de snelheid van taalverandering versterkt, doet de deflexie van *veel* dat niet. De vraag is of andere veranderingen eerder de hortatiefalternantie of de deflexie van *veel* volgen. Verder onderzoek zou het sample van taalveranderingen kunnen uitbreiden, om na te gaan voor welke taalveranderingen de hypothese opgaat of net niet. Dat zou dan te maken kunnen hebben met het soort taalverandering of met andere sociolinguïstische factoren buiten populatiegrootte.

BIBLIOGRAFIE

- ANDERSEN, Henning. 1973. Abductive and deductive change. *Language* 49: 765–793.
- BAIROCH, Paul, Jean BATOU & Pierre CHÈVRE. 1988. *La population des villes européennes de 800 à 1850*. Geneva: Librairie Droz.
- BENTZ, Christian & Bodo WINTER. 2013. Languages with more second language learners tend to lose nominal case. *Language Dynamics and Change* 3: 1–27.
- CARROLL, Ryan, Ragnar SVARE & Joseph SALMONS. 2012. Quantifying the evolutionary dynamics of German verbs. *Journal of Historical Linguistics* 2(2): 153–172.
- CHANDLER, Tertius. 1987. *Four thousand years of urban growth*. Lewiston: St. David’s University Press.

- DALE, Rick & Gary LUPYAN. 2012. Understanding the origins of morphological diversity: the linguistic niche hypothesis. *Advances in Complex Systems* 15(3), 1150017-1-1150017-16.
- DE VRIES, Jan. 1984. *European urbanization, 1500-1800*. Londen: Methuen & Co.
- DRINKA, Bridget. 2010. Language contact. In: Silvia Luraghi & Vit Bubenik (eds.), *The Continuum companion to historical linguistics*. Londen: Continuum. 325–345.
- FEIST, Sigmund. 1932. The origin of the Germanic languages and the Indo-Europeanising of north Europe. *Language* 8: 245–254.
- GOOSSENS, Jan. 1981. *Middel nederlandse vocaalsystemen*. Hasselt: VLDN.
- HAESERYN, Walter, Kirsten ROMIJN, Guido GEERTS, Jaap DE ROOIJ & Maarten VAN DEN TOORN. 1997. *Algemene Nederlandse Spraakkunst*, 2nd edn. Groningen: Nijhoff.
- HARRIS, Alice C. & Lyle CAMPBELL. 1995. *Historical syntax in cross-linguistic perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- HOWELL, Robert B. 2006. Immigration and koineisation: the formation of early Modern Dutch urban vernaculars. *Transactions of the Philological Society* 104: 207–227.
- LABOV, William. 1972. *Sociolinguistic Patterns*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- LABOV, William. 2001. Principles of linguistic change. *Volume II: Social factors*. Oxford: Blackwell.
- LUPYAN, Gary & Rick DALE. 2010. Language structure is partly determined by social structure. *PLoS One* 5(1).
- MILROY, James & Lesley MILROY. 1985. Linguistic change, social network and speaker innovation. *Journal of Linguistics* 21: 339–384.
- MITCHELL, Brian R. 1998. *International historical statistics: Europe 1750-1993*. Londen: Macmillan.
- PIERSOUL, Jozefien, VAN DE VELDE, Freek & Robbert DE TROIJ. 2021. 150 Years of written Dutch: the construction of the Dutch corpus of contemporary and late modern periodicals (Dutch C-CLAMP). *Nederlandse Taalkunde* 26(3): 339–362.
- RUYS, Eddy. 2017. Two Dutch many's and the structure of pseudo-partitives. *Glossa: a journal of general linguistics* 2(1): 1–33.
- SINNEMÄKI, Kaius. 2008. Complexity trade-offs in core argument marking. In: Matti Miestamo, Kaius Sinnemäki, & Fred Karlsson (eds.), *Language Complexity: Typology, Contact, Change*. Amsterdam, Philadelphia: Benjamins. 68–88.
- SINNEMÄKI, Kaius. 2009. Complexity in core argument marking and population size. In: Geoffrey Sampson, David Gil & Peter Trudgill (eds.), *Language Complexity as an Evolving Variable*. Oxford: Oxford University Press. 126–140.
- TAELEDAMAN, Johan. 1999. Het Gents. Een eiland in het Oost-Vlaamse dialectgebied. In: Joep Kruijssen & Nicoline van der Sijs (eds.), *Honderd jaar stadstaal*. Amsterdam: Contact. 273–287.
- THOMASON, Sarah G. 2003. Contact as a source of language change. In: Brian D. Joseph & Richard Janda (eds.), *The handbook of historical linguistics*. Oxford: Blackwell. 686–712.
- TRUDGILL, Peter. 2004. Linguistic and Social Typology: The Austronesian migrations and phoneme inventories. *Linguistic Typology* 8: 305–320.
- VAN DE VELDE, Freek. 2017. Understanding grammar at the community level requires a diachronic perspective. Evidence from four case studies. *Nederlandse Taalkunde* 22(1): 47–74.

- VAN DE VELDE, Freek & Fred WEERMAN. 2014. The resilient nature of adjectival inflection in Dutch. In: Petra Sleeman, Freek Van de Velde & Harry Perridon (eds.), *Adjectives in Germanic and Romance*. Amsterdam: John Benjamins: 113–145.
- VAN DER HORST, Joop M. 2008. *Geschiedenis van de Nederlandse Syntaxis*. Leuven: Universitaire Pers Leuven.